

Marzena Bratuś

Strategie rozwoju dolnośląskich gmin i ich realizacje w oczach mieszkańców na podstawie ankiety

---

Ogrody Nauk i Sztuk 2, 186-194

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

STRATEGIE ROZWOJU DOLNOŚLĄSKICH GMIN I ICH REALIZACJE W OCZACH MIESZKAŃCÓW NA PODSTAWIE ANKIETY

WSTĘP

Samo posiadanie strategii rozwoju nie zapewni sukcesu¹. Aby mogła ona przynosić planowane efekty, konieczne jest jej wdrożenie, następnie monitorowanie realizacji i dalszego przebiegu. Istotą skutecznego wdrażania strategii rozwoju jest reakcja na zmiany zachodzące w otoczeniu². Winna być ona zatem dokumentem, który umożliwiałby wprowadzanie w niej korekt i modyfikacji wynikających ze zmieniających się warunków.

W celu sprawdzenia stopnia implementacji strategii, latem 2011 r. na wybranej grupie 210 Dolnoślązaków, zamieszkujących gminy takie jak: Dziadowa Kłoda, Milicz, Oborniki Śląskie, Polkowice, Twardogóra, Trzebnica, została przeprowadzona ankieta audytoryjna. Cztery z nich: Oborniki Śląskie, Polkowice, Twardogóra i Trzebnica to gminy miejsko-wiejskie, dwie natomiast - Dziadowa Kłoda i Milicz – wiejskie. Warto dodać, że Oborniki Śląskie, Polkowice oraz Trzebnicę zamieszkuje największa liczba mieszkańców. Zanim jednak przejdziemy do bardziej szczegółowej analizy informacji wynikających z ankiety na chwilę należy zatrzymać się przy jej definicji. **Ankieta – to, bowiem bardzo ważna technika gromadzenia informacji polegająca na wypełnieniu specjalnych kwestionariuszy**³. Informacje zdobyte podczas badań, pozwoliły wyznaczyć główny problem, jaki został poddany ocenie. Ankieta była anonimowa. Wśród badanych gmin znalazły się te, które w stworzonych przez siebie dokumentach rozwojowych miały postawione zbliżone cele strategiczne⁴.

Najważniejszym z nich jest polepszenie mieszkańcom warunków życia oraz zapewnienie szans na przyszłość (poprzez poszczególne działania w różnych obszarach). W opracowanych dokumentach gminy wyróżniły cele strategiczne oraz operacyjne. Wyznaczenie poszczególnych zadań miało pomóc w ich osiągnięciu. Aby ukazać zależność pomiędzy badanymi jednostkami samorządu terytorialnego w poniższym zestawieniu zebrano powtarzające się cele oraz zadania badanych gmin.

Wskazane w strategiach rozwoju cele strategiczne, bez względu na nazwę, dążą w konsekwencji do ogólnej poprawy warunków życia lokalnej społeczności. Należy zaznaczyć, iż każda gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego⁵, prowadzi działania niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Są to głównie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym⁶. Zadaniem własnym gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty w drodze

¹ K. Oblój, *Strategia Sukcesu Firmy*, Warszawa 1998, s. 29.

² E. Nowińska, *Strategia rozwoju gmin na przykładzie gmin przygranicznych*, Poznań 1997, s. 42.

³ R. Pieczykolan, *Informacja marketingowa*, Warszawa 2005 s. 33.

⁴ *Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dziadowa Kłoda na lata 2008-2015, 2008; Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Milicz, 2004; Strategia Rozwoju Gminy Oborniki Śląskie na lata 2010-2015, 2010; Strategia Rozwoju Zrównoważonego Gminy Polkowice na lata 2010-2015, 2010; Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Twardogóra, 2005; Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Trzebnica, 2008.*

⁵ Samorząd Terytorialny - pojmowany jako system władzy lokalnej, zapewniający udział ludności w sprawowaniu władzy w interesie wspólnoty społecznej.

⁶ Zasady i formy gospodarki komunalnej jednostek samorządu terytorialnego określa *Ustawa z dn. 20 grudnia 1996*

świadczenia powszechnie dostępnych usług⁷. Istotną rolę odgrywa akceptacja społeczna dla polityki sprawowanej przez rządzących. Głównie stabilność działań politycznych stwarza możliwość zastosowania długofalowego planu strategicznego⁸. W realnym gospodarowaniu liczą się bowiem fakty, a nie same deklaracje⁹.

Tabela 1. Zestawienie wybranych celów strategicznych i operacyjnych

CELE STRATEGICZNE	CELE OPERACYJNE	WYBRANE ZADANIA
Rozwój gospodarki i przedsiębiorczości	odnoszące się do rozwoju gospodarczego (rozwój przedsiębiorczości)	<ul style="list-style-type: none"> • promowanie gminy na zewnątrz • wsparcie przedsiębiorców i usługodawców przez samorząd • wspieranie aktywności gospodarczej • promowanie produktów regionalnych
Dbalność o środowisko naturalne	odnoszące się poprawy stanu środowiska naturalnego i ochrony przyrody	<ul style="list-style-type: none"> • dobrze zorganizowana gospodarka odpadami oraz gospodarka wodno-ściekowa • rozwój systemów zarządzania zasobami środowiska naturalnego
Poprawa jakości życia mieszkańców	odnoszące się do poprawy jakości życia mieszkańców rozwój infrastruktury	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój systemów opieki, edukacji i nauki • rozwój systemu pomocy społecznej; porządek publiczny i bezpieczeństwo • rozwój rynku pracy oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi rozwój rynku pracy • rozwój systemu mieszkalnictwa i komunikacji publicznej • budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej i wodociągowo-kanalizacyjnej • remonty i przebudowy dróg

Opracowanie własne na podstawie dokumentów rozwojowych gmin Dziadowa Kłoda, Milicz, Oborniki Śląskie, Polkowice, Twardogóra, Trzebnica.

Podstawowym celem przeprowadzonego badania było poznanie opinii mieszkańców na temat rozwoju gminy. Aby uzyskać jak najbardziej pełne informacje na temat realizacji celów zawartych w strategii rozwoju poszczególnych gmin, wykorzystano w badaniu ankietę, która pozwala uzyskać najważniejsze wiadomości od dużej liczby osób. Badanie przeprowadzono, od najbardziej ogólnego zagadnienia ku bardziej szczegółowym.

Pytania ankiety dotyczyły:

1. Kierunków rozwoju gminy.
2. Warunków, jakie oferuje gmina w zakresie polepszenia bytu swoich mieszkańców.
3. Rozwoju infrastruktury, rekreacji i turystyki.
4. Ekologii.

Większa część ankiety oparta została na pytaniach zamkniętych, z uwzględnieniem istoty poruszanego problemu. Konstrukcja badania umożliwiła również zastosowanie wartościowania udzielanych

r. o gospodarce komunalnej oraz Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

⁷ Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. O samorządzie gminnym, art. 1.

⁸ G. Sroślak (red), *Strategia Gminy*, Katowice 2004, s. 87.

⁹ A. Myna, *Rozwój lokalny, regionalne strategie rozwoju, regionalizacja*, „Samorząd Terytorialny” 1998, nr 11, s. 34.

odpowiedzi w skali od 1 do 5. Od najmniej istotnych, czyli 1 do bardzo znaczących zagadnień, czyli 5.

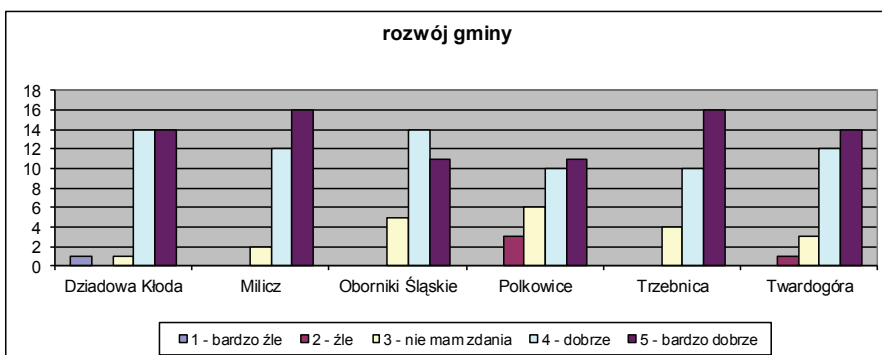
Kwestionariusz umożliwiał ankieterowi notowanie dodatkowych uwag zgłaszanych przez respondentów. Pozwoliło to wskazać zależności między stosunkiem do badanego problemu, a czynnikami takimi jak: płeć czy wykształcenie. Na podstawie uzyskanych odpowiedzi przedstawiono poniższe wyniki, zachowując kolejność zadanych pytań i uzyskanych odpowiedzi.

Z pośród łącznej liczby 132 respondentów kobiety stanowią blisko 63 proc. ankietowanych. Warto zaznaczyć, że w Obornikach Śląskich proporcje między ankietowanymi należącymi do płci męskiej i żeńskiej były równe (15 kobiet oraz 15 mężczyzn). Ponad połowa spośród wszystkich ankietowanych (58 proc.) to osoby znajdujące się w przedziale wiekowym pomiędzy 19 a 30 r.ż. Stosunkowo niski udział w ankiecie miała grupa osób powyżej 50 r.ż. (tylko 2 proc.).

Analizując poziom wykształcenia respondentów warto zauważyć, iż w ankiecie brały udział osoby:

- bez wykształcenia lub posiadające wykształcenie podstawowe 1,4 proc.,
- z wykształceniem zawodowym 28,6 proc.,
- z wykształceniem średnim i pomaturalnym 30 proc.,
- z wykształceniem wyższym licencjackim i magisterskim 40 proc.,

Analiza danych uzyskanych dzięki badaniom wskazuje, że aż 90 proc. uczestników badania pozytywnie ocenia rozwój swojej gminy. Zestawienie odpowiedzi uzyskanych z ankiety zostało zaprezentowanych na poniższym wykresie.

Wykres 1. Rozwój gminy

Opracowanie własne na podstawie informacji zebranych w ankiecie.

Z informacji uzyskanych z przeprowadzonej ankiety wynika, że wszyscy ankietowani uważali działania podjęte przez samorząd gminy zmierzające do jej rozwoju. W ogólnej ocenie 188 osób udzieliło twierdzącej odpowiedzi uznając, iż problem rozwoju gminy jest bardzo istotny. Lokalna społeczność często, gdyż aż w 36 proc., wskazywała na sprawy, które są bardziej istotne w ich ocenie, a nie zostały uwzględnione przez gminę.

Szczególnie wysoko swoje miejsce zamieszkania oceniają mieszkańcy Milicza oraz Trzebnicy. Dostrzegają oni działania podejmowane przez władze gminy oraz widzą efekty jej pracy. Odpowiednio 20 z 30 ankietowanych gminy Milicz oraz 24 z 30 Twardogóry popiera politykę prowadzoną przez lokalne władze. Stwierdzenie to zostało poparte wypowiedziami mieszkańców. Pozytywnie wyrażali się na temat swojego burmistrza zaznaczając, iż spełnia on wyborcze

obietnice. Większość z tych haseł nie tylko zostało uwzględnionych w planach rozwojowych, ale i wprowadzonych w życie. Niektóre inwestycje zostały nawet już zakończone, jak np. budowa parku wodnego w Trzebnicy czy pozyskanie dotacji w gminie Milicz przeznaczonej na inwestycję w ramach gospodarki ściekowo-kanalizacyjnej.

Negatywne odczucia mieli mieszkańcy Dziadowej Kłody. Ponad 23 proc. badanych nie orientuje się, jakie zadania, inwestycje czy programy realizowane są w ich regionie. W ocenie lokalnej społeczności istnieje wiele potrzeb do zaspokojenia. Jedną z ważniejszych, wskazywanych przez respondentów, jest stworzenie programu pomocy społecznej dla ludzi starych i chorych. Pomimo sygnałów kierowanych do urzędów nie dostrzegają oni aktywności z ich strony.

Dalsza część ankiety została bardziej skonkretyzowana. Respondenci odpowiadali zatem na pytania dotyczące modernizacji i przebudowy dróg, oceniali poziom własnego życia, stopę bezrobocia, działania gminy podjęte w dziedzinie ochrony środowiska, a także rozwój rekreacji. Jedno z pytań dotyczyło realizacji zadań związanych z rozbudową i modernizacją kanalizacji. 122 osoby uznały, iż w ich gminie prowadzone są działania polegające na modernizacji i rozbudowie kanalizacji. Niestety aż 56 respondentów przyznało, że nie orientuje się w tym temacie. Jednak ponad połowa badanych uznała zagadnienie to za niezwykle ważne. Sytuację tę zobrazowano na wykresie 2.

Znalazły się także 32 osoby, które wyraziły swoje niezadowolenie. W opinii tych respondentów w obranym kierunku, jakieś nieznaczne działania zostały podjęte, nie są one jednak wystarczające.

Istotnym faktem jest, iż średnio do sieci kanalizacyjnej dostęp posiada 145 z 210 osób ankietowanych, co stanowi 69 proc. Spośród wskazanych 145 osób 77 proc. z nich to mieszkańcy większych miejscowości.

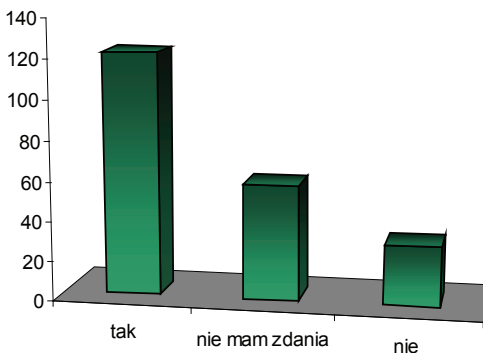
W każdym z badanych regionów zaznaczono, iż jakość usług w ostatnim okresie wzrosła. Sytuację tę zobrazowano na wykresie 3 przedstawiającym, jaki procent mieszkańców ma dostęp do kanalizacji.

Mieszkańcy mniejszych, dość często biedniejszych obszarów, takich jak: Twardogóra czy Milicz, podkreślili problem finansowania takich przedsięwzięć. 32 proc. ankietowanych uznało, iż gmina bez konsultacji z zainteresowanymi zatwierdziła plany rozbudowy systemów wodno-kanalizacyjnych. Problem nasilił się z chwilą, gdy lokalna społeczność na własny koszt musiała się przyłączyć do sieci gminnej.

W kwestii infrastruktury kolejne pytanie dotyczyło oceny zauważalnych zmian w budowie i remontach dróg. Udzielone odpowiedzi były nadzwyczaj zgodne. W ocenie prowadzonych działań dostrzegany jest spory postęp. W gminach wyremontowano drogi, chodniki, pobocza, przystanki, parkingi. Okoliczna ludność w 89 proc. wyraziła poparcie oraz zadowolenie z realizacji tegoż zadania. Zagadnienie to w blisko 100 proc. zostało uznane za bardzo istotne.

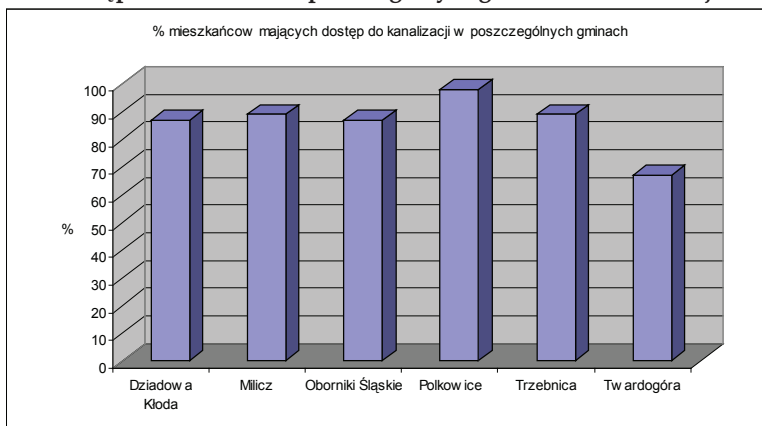
Dużo słabiej wypadła ocena działań w dziedzinie ekologii. W przypadku samorządu terytorialnego, podstawową jednostką, na którą spada obowiązek dbałości o stan środowiska jest

Wykres 2. Zauważalne zmiany w rozbudowie kanalizacji

Opracowanie własne na podstawie informacji zebranych w ankiecie.

Wykres 3. Dostęp mieszkańców w poszczególnych gminach do kanalizacji

Opracowanie własne na podstawie informacji zebranych w ankiecie.

gmina¹⁰. Zapisy dotyczące ochrony środowiska odnajdujemy w wielu dokumentach, np. strategii gminy, ale także i w strategii powiatu¹¹. Sytuacja taka wymusza ścisłą współpracę w zarządzaniu ochroną środowiska.

Większość, gdyż ponad 85 proc. Mieszkańców, problem ten uważa za bardzo istotny. Jednakże jedynie 48 proc. badanych zauważyło, iż gminy podejmują działania w zakresie polepszenia i zabezpieczenia przyrody. Ludność danego regionu wskazała w ankiecie, iż wiedzą, że tworzone są programy ochrony środowiska¹² oraz Program Edukacji Ekologicznej¹³. Przyznają jednocześnie, iż nie znają ich treści. Pozostałym mieszkańcom, czyli 52 proc. problem ten jest mało znany. Nie orientują się, jakie zadania w tym zakresie realizuje gmina.

Zaskakujące wyniki uzyskano pytając o rozwój kultury (zapewnienie możliwości wypoczynku, rozrywki, kontaktu z otoczeniem). Oferowane formy wypoczynku na terenie gminy w 88 proc. są mieszkańcom znane. Jak sami ankietowani wskazali, w większości oferty podawane są na oficjalnych stronach gminy, w lokalnej prasie, radiu i telewizji.

Tylko 50 proc. mieszkańców, z czego 85 proc. w wieku pomiędzy 19 a 30 r.ż. poszczególnych gmin, przywiązuje wagę do proponowanej oferty uznając ją za istotną. Przy czym z badań wynika, iż połowa mieszkańców gminy korzysta z aktywnych form spędzania wolnego czasu. Jednakże w większości biorą pod uwagę oferty w większych miastach, głównie w miejscach zatrudnienia.

Obrany przez gminy cel rozwoju rekreacji zakłada poszerzenie ofert rekreacyjno – wypoczynkowych. W rzeczywistości przypadków gminy jednak nie dostrzegają korzyści płynących z rozwinięcia oferty kulturalnej oraz obszarów związanych z wypoczynkiem i rekreacją. Jest to szansa na rozwój lokalnej przedsiębiorczości przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb osób zamieszkujących dany obszar.

Jednym z celów strategicznych gmin jest stymulowanie rozwoju gospodarczego, gdyż od jego poziomu uzależnione są w gminie dostępne miejsca pracy¹⁴. Doprowadzenie do stworzenia

¹⁰ M. Skup (red.), *Zrównoważony rozwój – aspekty rozwoju społeczności lokalnych*, Białystok 2009, http://www.fir.org.pl/doc/zrownowazono_rozwoj_aspekty_rozwoju_spolecznosci_lokalnych.pdf, 15.06.2012.

¹¹ *Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015*, 2008.

¹² *Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*, art. 17.

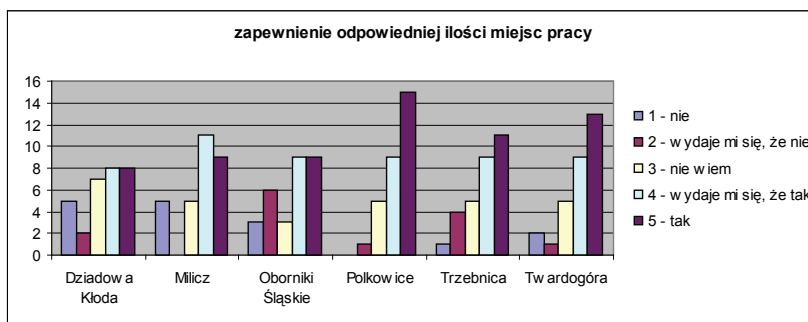
¹³ *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015*, 2008.

¹⁴ A. Oleńczuk-Paszal, A. Sompolska-Rzechulea, *Wybrane metody taksonomiczne w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, „Samorząd Terytorialny” 2001 nr 10, s. 30.

mocnego rynku pracy, pozwoli na lepsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców. Będzie to aktywny udział gminy w walce z bezrobociem¹⁵. Niestety mieszkańcy nisko ocenili działania podejmowane przez gminy w celu przeciwdziałania bezrobociu. Sytuację tę przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Zapewnienie odpowiedniej ilości miejsc pracy

Opracowanie własne na podstawie informacji zebranych w ankiecie.

Łatwo zauważyć, że w oczach mieszkańców problem bezrobocia jest bardzo istotny. Aż 78 proc. ogółu ankietowanych dostrzega brak miejsc pracy. Sporo, gdyż 66 proc. respondentów uznało, iż nie zauważa działań ze strony władz, zmierzających do jego zmniejszenia.

W ankiecie mieszkańcy zaznaczyli także, jakie według nich są główne przyczyny braku odpowiedniej ilości miejsc pracy. Wskazano spowolnienie gospodarki związane z ogólnoświatowym kryzysem, niekorzystne prawo oraz lokalny samorząd. Względnie zadowoleni są mieszkańcy gminy Polkowice. Można tu wskazać przykład powyższych rozważań, iż na tym obszarze dynamicznie rozwija się przemysł. Ofert pracy jest zatem więcej. Łatwiej też znaleźć zatrudnienie. Na terenie gminy funkcjonuje bardzo duże przedsiębiorstwo - KGHM oraz inne mniejsze podmioty. Najbardziej natomiast oceniono tereny gminy Milicz i Dziadowa Kłoda, gdzie według opinii badanych mieszkańców nie ma odpowiedniej ilości miejsc pracy. Władze mówią o problemie, jednak według mieszkańców, nie podejmują działań by go rozwiązać.

Warto dodać, że na podstawie uzyskanych odpowiedzi ustalono, iż największy procent bezrobotnych stanowią osoby w wieku do 25 r.ż. oraz powyżej 40 lat. Są to ludzie z wykształceniem podstawowym oraz wyższym. 60 proc. ankietowanych pozostających bez zatrudnienia to kobiety. W odczuciu 15 proc. ankietowanych władze gminy niewystarczająco podkreślają atrakcyjność regionu dla potencjalnych inwestorów (nowe miejsca pracy). Ponad 36 proc. respondentów dojeżdża do miejsca zatrudnienia do sąsiednich gmin lub do większych miast. Młodzi ludzie w przedziale wiekowym 18-25 lat migrują do większych aglomeracji, skarżąc się na ciężki start zawodowy. Wskazano na brak programów stażowych dla absolwentów poszukujących pracy. Mieszkańcy w przedziale pomiędzy 30 a 40 r.ż. podkreślają brak programów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych. Zaznaczają jednocześnie, iż nie zapewniono praktyk umożliwiających start w nowym zawodzie.

¹⁵ Europejska Karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu gmin i regionów. Karta stanowi część Uchwały 237 Stałej Konferencji Władz Lokalnych i Regionalnych Europy przyjętej w dn. 19 marca 1992 r. Została ona znowelizowana w Strasburgu w 2003 r.

PODSUMOWANIE

Wyniki badań uzyskane dzięki przeprowadzonej ankiecie pokazują, że bardzo powszechne stało się zapisywanie w strategii rozwoju gmin zadań¹⁶, które są obciążeniami. Narzuca je *Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*. Jeśli ustawa tak stanowi, gmina nie ma prawa uchylić się od wykonania zadań. Zadania te zawiera art. 7¹⁷. Należy jednak zaznaczyć, iż przedstawiony katalog zadań własnych gminy jest katalogiem otwartym. Wśród nich są między innymi zagadnienia, o które pytano mieszkańców. Każdy z tych zakresów dotyka jakości życia lokalnej społeczności.

Z przeprowadzonych badań wynika, iż zapisy strategii nie zawsze są realizowane na wystarczającym poziomie. Pomimo 90 proc. poparcia dla kierunków rozwoju gmin w wielu aspektach mieszkańcy wyrazili swoje niezadowolenie, nie do końca akceptując kierunki rozwoju gminy. Można byłoby przyjąć założenie, iż w pewnej części odczucia te wiązały się z indywidualnymi potrzebami respondentów. Jednak podczas dalszej rozmowy okazywało się, iż mieszkańcy nie zawsze mieli możliwość wyrażenia swojej opinii.

Przyglądając się zadaniom, jakie stawia sobie gmina w celu poprawy warunków życia swoich mieszkańców możemy sprawdzić poziom ich praktycznej znajomości. Na podstawie badań wnioskujemy, iż sporym problemem jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodociągowo – kanalizacyjnej. Ustalenia traktatu akcesyjnego UE zobowiązują Polskę do wprowadzenia kanalizacji we wszystkich miejscowościach do 2015 r.¹⁸. Wyniki przeprowadzonych badań wykazały, iż do sieci kanalizacyjnej dostęp posiada 69 proc. ankietowanych. Są to głównie mieszkańcy większych miejscowości. W Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Dziadowa Kłoda, odnajdujemy zapis o realizacji projektów związanych z budową przydomowych oczyszczalni ścieków. Nieczęsto można odnaleźć zróżnicowanie rozwiązań, które uwzględnia takie uwarunkowania. Pomysł ten głównie odnosi się do mniejszych miejscowości, gdzie budowa kanalizacji byłaby dość kosztowna. Wypracowanie zadowalającego rozwiązania dla obu stron wymaga zaangażowania mieszkańców danego regionu. Dlatego w pracach przy tworzeniu planów strategicznych powinna uczestniczyć społeczność. Powinny być przeprowadzone odpowiednie badania, które wskazałyby najistotniejsze potrzeby samych mieszkańców, jak i innych podmiotów związanych z rozwojem gminy.

Stworzenie na terenie gminy sprawnej sieci drogowej, wodociągowej czy gazowej zwiększa komfort życia mieszkańców oraz może być bodźcem dla inwestorów.

Najwyżej ocenione przez mieszkańców gmin zostały prace prowadzone nad polepszeniem infrastruktury technicznej. Lokalna społeczność zapytana o realizację działań w tym zakresie zauważa dużą poprawę. Wskazano na ogromny postęp w tym zakresie oraz już płynące korzyści. W związku z powyższym zagadnienie to zgodnie uznano za bardzo istotne.

W dzisiejszych czasach dbałość o ekologię wydaje się czymś oczywistym i naturalnym. Wyniki badania pokazują, iż bogata teoria odbiega od praktyki. Realizowane są w tym zakresie zadania, które narzucają przepisy. Natomiast świadomość społeczna jest nadal zbyt niska. Sam zapis to zbyt mało, gdyż ludzie nie czują się odpowiedzialni za byt przyszłych pokoleń. Docenić należy, iż tworzone dokumenty uwzględniają zaznajomienie oraz wskazanie sposobu zachowania wobec środowiska już najmłodszych mieszkańców (w przedszkolu).

¹⁶ A. Korzeniowska (red), *ABC Samorządu Terytorialnego*, Łódź 2005, s. 219.

¹⁷ *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, art. 7.

¹⁸ Przepisy prawne Unii Europejskiej w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych określone zostały w szczególności w dyrektywie Rady 91/271/EWG z dn. 21 maja 1991 r., dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych (Dz. Urz. WE L 135 z 30 V 1991 r., str. 40-52, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 002, str. 26). Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) określa działania, które będą podejmowane do końca okresu przejściowego, wynegocjowanego dla tej dyrektywy tj. do końca 2015 r.

Cele i zadania związane z rozwojem rekreacji i turystyki odsunięte zostały w cień. Same nasuwają się wnioski, iż można w pośredni sposób wspomagać rozwój samo-zatrudnienia poprzez rozwój turystyki w danym regionie. Plany rozwojowe powinny zakładać różnego rodzaju inwestycje (np.: aby stworzyć nowe miejsca pracy poprzez korzystne uwarunkowania dla inwestorów).

Walka z bezrobociem jest bowiem jednym z poważniejszych problemów ciążyących na gminach. Za brak odpowiedniej ilości miejsc pracy mieszkańcy obwiniają w większości instytucje samorządowe. Władze gminne w strategiach rozwojowych postawiły cele zmierzające do poprawienia tej sytuacji. Rozwój gospodarczy, wspieranie przedsiębiorczości oraz promocja turystyki mają prowadzić do ogólnego rozwoju regionu. Nie trzeba przeprowadzać badań by móc stwierdzić, iż mieszkańcom obszarów lepiej rozwiniętych gospodarczo łatwiej jest znaleźć pracę.

Reasumując, warto spojrzeć na uwagi zgłaszane przez respondentów. Dodatkowo nasuwają się wnioski, iż gminy nie dość wystarczająco informują lokalną społeczność o swoich działaniach. Do tego bardzo często mieszkańcy posiadają ograniczone możliwości uczestniczenia w tworzeniu planów rozwojowych. Zaspokojenie potrzeb publicznych nie powinno zależeć od swobodnej oceny władz gminy. Szczególnie, jeśli są zapisane w strategii rozwoju. W założeniu jest to długoletni plan, wpływający na życie ludności zamieszkującej w danym obszarze¹⁹.

Nie każdy mieszkaniec naszego kraju musi zgadzać się z decyzjami podjętymi przez osoby zarządzające. W gruncie rzeczy *przeciętnemu obywatelowi* bardzo trudno ocenić jest ich trafność z tego względu, że wybory podjęte przez władze gminy nie zawsze bezpośrednio przekładają się na codzienne bytowanie jej mieszkańców. Oczywiście jak każda instytucja, gmina też posiada ograniczenia finansowe. Podstawowym źródłem finansowania jest dla niej roczny budżet²⁰. Mimo to, środki pieniężne to tylko jeden z warunków do osiągnięcia zamierzonych w strategii efektów.

BIBLIOGRAFIA

- Chojna-Duch E., *Polskie prawo finansowe. Finanse publiczne*, Warszawa 2002.
Grudzewski W., Hajduk I. (red.), *Przedsiębiorstwo przyszłości – wizja strategiczna*, Warszawa 2002.
Korzeniowska A. (red.), *ABC Samorządu Terytorialnego*, Łódź 2005.
Kosikowski C., *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 2001.
Myna A., *Rozwój lokalny, regionalne strategie rozwoju, regionalizacja*, „Samorząd Terytorialny” 1998, nr 11.
Nowińska E., *Strategia rozwoju gmin na przykładzie gmin przygranicznych*, Poznań 1997.
Obłój K., *Strategia Sukcesu Firmy*, Warszawa 1998.
Oleńczuk – Paszel A., Sompolska – Rzechula A., *Wybrane metody taksonomiczne w zarządzaniu rozwojem lokalnym*, „Samorząd Terytorialny”, 2011 nr 10.
Rada Ministrów, *Zarys strategii rozwoju regionalnego Polski*, „Przegląd Rządowy” 1997, nr 1.
Pieczykolan R., *Informacja marketingowa*, Warszawa 2005.
Sroślak G. (red.), *Strategia Gminy*, Katowice 2004.

AKTY PRAWNE

- Europejska Karta uczestnictwa młodych ludzi w życiu gmin i regionów, 1992.
Ustawa z dn. 2 kwietnia 1997 r., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*.
Ustawa z dn. 20 grudnia 1996 r. o gospodarce komunalnej.
Ustawa z dn. 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
Ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r., *Prawo ochrony środowiska*.
Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dziadowa Kłoda na lata 2008-2015, 2008.
Strategia Rozwoju Gminy Oborniki Śląskie na lata 2010-2015, 2010.
Strategia Rozwoju Turystyki Gminy Trzebnica, 2008.
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Milicz, 2004.

¹⁹ W. M. Grudzewski, I. K. Hajduk, *Przedsiębiorstwo przyszłości – wizja strategiczna*, Warszawa 2002, s. 44.

²⁰ C. Kosikowski, *Finanse publiczne i prawo finansowe*, Warszawa 2001, s. 264.

Strategia Rozwoju Zrównoważonego Gminy Polkowice na lata 2010-2015, 2010.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Twardogóra, 2005.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015, 2008.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2008-2011 z uwzględnieniem lat 2012-2015, 2008.

NETOGRAFIA

M. Skup (red.), *Zrównoważony rozwój – aspekty rozwoju społeczności lokalnych*, Białystok 2009, http://www.fir.org.pl/doc/zrownowazony_rozwoj_aspekty_rozwoju_spolecznosci_lokalnych.pdf, 15.06.2012.

STRESZCZENIE

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie głównych założeń zawartych w strategiach rozwoju i ich implementacja na podstawie ankiet w wybranych gminach dolnośląskich.

Artykuł skupia się głównie na aspektach dotyczących poprawy warunków życia lokalnej społeczności. Sprawdzono poziom praktycznej znajomości samej strategii przez mieszkańców gminy, jak również poziom jej realizacji. Wstępna analiza wyników wykazała, iż sytuacja w zakresie formułowania i wdrażania strategii w dolnośląskich gminach powinna ulec poprawie. Podkreślono potrzebę udziału mieszkańców podczas tworzenia strategii.

Zauważalne jest, iż w badanych gminach prowadzone są działania skierowane na pozytywny rozwój. Nie zawsze obrane kierunki zostały skonsultowane z mieszkańcami gminy. Niejednokrotnie ich realizacja nie jest zgodna z przyjętymi opracowaniami i planami rozwojowymi.

Słowa kluczowe: strategia, wdrażanie strategii, gmina, mieszkańcy gminy, lokalna społeczność, region, obszar.

DIFFERENT DEVELOPMENTAL STRATEGIES OF LOWER SILESIAN MUNICIPALITIES AND THEIR IMPLEMENTATION AS PERCEIVED BY MUNICIPAL RESIDENTS

Summary

The main objective of this paper is to present the main tasks included in the development of strategies (for local communities) and their further implementation. The study is empirically-oriented, since it is based on surveys carried out in selected communities in the Lower Silesia region.

This paper is focused mainly on aspects which are important for the improvement of living conditions of local communities. It examines the level of awareness about the strategy among the inhabitants of examined communities, as well as the inhabitants' assessment of its implementation.

A preliminary analysis of our results has shown that the preparation and implementation of strategies in Lower Silesian communities should be improved. It has been suggested that the residents' participation designing the strategy is also essential.

Noteworthy, in the surveyed communities the activities which are carried out lead to positive changes. However, the directions of those strategies have not been discussed with the residents of the communities. It has also been observed that their realization is not consistent with the studies and developmental plans.

Key words: strategy, implementation of the strategy, community, residents of the municipality, local community, region, area.